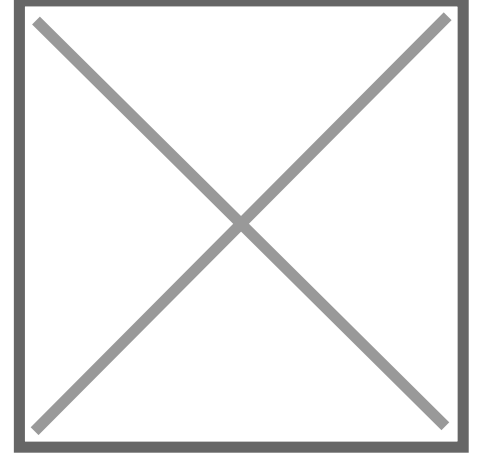

Emperyalistlerin, Soykırımcı Siyonizmin Panzehiri Siyasal İslam Olabilir Mi? İnsanlığın Bilimsel Temelde Bir Umuda İhtiyacı Var

11.10.2024 • Güncel Müdahaleler • Yeni Komünizm

Editör Notu: ABD ve Batılı emperyalistler tarafından bifiil desteklenen İsrail'in Filistin'de uyguladığı soykırım birinci senesine girdi. Savaş artık fiilen bölgeye yayılmış durumda. Savaşın kuvveti ve kapsamı ise her an niteliksel olarak değişebilir, büyük acı ve trajedilere neden olabilir. Diğer yandan ise bu kirli savaşa karşı olan ve yüreği güzel bir dünyadan yana olan insanlar cephesinde büyük bir kafa karışıklığı söz konusudur. Emperyalistler ve onların bölgedeki ileri karakoluna karşı mücadeleyi sürdüren İslamcı güçleri "antiemperyalist" ve hatta "devrimci" olarak görenler oldukça fazladır. Araştırmacı ve tarihçi **Emrah Cilasun** tarafından kaleme alınan bu yazı, neden **insanlık ve gezegen için başka bir yolu ortaya koymamıza** yönelik önemli bir yazı olmasından ötürü okurlarımızla paylaşıyoruz.

Hiç tartışmasız, ABD ve Batılı emperyalistlerin Orta Doğu'da inşa ettikleri suni, teokratik, Apartheidci soykırım devleti; bütün şımarıklığı, kibri ve küstahlığıyla 1940'ların Nazi Almanyasına rahmet okutturmaktadır. Gazze'de kustuğu ölüm yetmezmiş gibi Batı Şeria'da, Lübnan'da, Suriye'de, Yemen'de ve İran'da meşru müdafaa adı altında tüm bir Ortadoğu'yu ateş çemberinin içine almaktadır. Birleşmiş Milletler'in, uluslararası tüm hukuk mercilerinin "savaş suçlusu" ve "soykırımcı" olarak tanımladığı İsrail hiçbir kural kaide tanımaksızın tüm

fütursuzluğunu devam ettirmektedir.

Bütün bir Orta Doğu başta olmak üzere dünyanın kahir ekseriyeti, bu küstahlığı, kibri ve şımarıklığı büyük bir tiksinti ve nefretle izlemekte, infiale kapılmaktadır. Şu ana kadar bu durumu protesto etmek için (ABD’de de) iki insanın kendisini yakmasına, milyonlarca insanın dünyanın dört bir yanında sokaklara dökülmesine; aydın, sanatçı ve bilim adamı entelektüelin Filistin halkıyla dayanışmasına rağmen Gazze başta olmak üzere soykırım bütün süratiyle devam etmektedir. Dünya çapında insanların çaresizliği büyük bir öfkeye dönüşmektedir.

İsrail’e kim dur diyecek? Gazze’deki soykırım ne zaman sona erecek? Filistin özgürlüğüne ne zaman kavuşacak? Teokratik siyonist devletin, onun ardındaki emperyalist güçlerin panzehiri İslam dinine dayalı bir başka teokratik devlet, İran ve onun “Direniş Eksenini” olabilir mi? Bu iki cephenin arasındaki bariz güç orantısızlığına (hitap ettikleri kitle farkına) rağmen aralarındaki özdeşlik -insanlığın ve gezegenin kurtuluşunun önünde bariz engel oldukları- görmezden mi gelinmelidir ve tüm bu münakaşayla ne gibi bir alakası vardır?

Şimdi bu soruları yakından incelemenin tam zamanıdır.

Savaş, Siyaset, Hangi Sınıf ve Hangi Dünya Görüşü?

Evvel şu soruyla başlayalım: Savaş nedir? Meşhur Prusyalı general ve askeri tarihçi Carl von Clausewitz’e göre “Savaş, **siyasetin** başka araçlarla devamıdır.”(1) Clausewitz’in bu sözü üzerinde bir miktar duralım. Şayet yaşadığımız toplum sınıflı bir toplumsa o halde şu meşru soruyla başlayalım: Peki buradaki “siyaset” **hangi sınıfın, hangi dünya görüşünün** tezahürüdür?

Siyonist devlet ve onun efendileri olan Batılı Emperyalistler açısından bakacak olursak cevap tüm çıplaklığıyla ortadadır: **Dünya görüşü** bakımından, Tevrat’taki “Nehir’den denize vadedilmiş topraklarda” yayılmaya dayanan bu savaşın hedefi; bu topraklar üzerindeki üretici güçleri, enerji ve nakil hatlarını, tedarik zincirlerini dünyadaki kapitalist emperyalist üretim ilişkilerine entegre etmektir. İsraili kapitalistlerle onların arkasındaki büyük gangster devletlerin emperyalist hâkim sınıflarının **savaş siyasetini belirleyen** işte bu gerçektir. Burada başta yurtlarından edilen Filistinlilerin ve diğer milliyet ve inançtan insanların çıkarları zinhar bunların

umurunda değildir.

Peki bu güçlerin tam karşısında duran İran ve onun “Direniş Ekseni”nin “savaşı” hangi “siyasetin” ve de bu siyaset **hangi dünya görüşünün** ve **hangi sınıfların** tezahürüdür?

Bir kere Samuel Albert’in parmak bastığı şu gerçeğin hatırlanmasında fayda var:

“İslamcılık kendi mantığına sahip... din bir kez manevi değerlerin ve politik meşruluğun temel kaynağı haline getirildi mi o zaman İslamcılığın değişik varyasyonları arasındaki ayırım çizgileri de silikleşmektedir.”(2)

Siyasal İslam’ın Kendi Mantığı ve İran İslam Cumhuriyeti

İster İslam’ın Şii isterse de Sünni mezhebinden olsun, Siyasal İslam’ın hakikaten kendi mantığı vardır ve bu “mantık” bilimi, “Evrimsel Teorisi”ni dışlar. İnsan aklının özgürleşmesini zincire vurur ve Orta Çağ’ın bilhassa kadın bahsinde tüm feodal değerlerini, ataerkilliği tesis eder, kutsar ve korur. Kadın açısından tamamen baskı ve sömürüyü içeren bu gerçek, diğer dinler için geçerli olduğu kadar, İslam açısından da turnusol kağıdıdır.

1979’un 11 Şubat’ında tacından ve tahtından sual olunmayan ABD beslemesi Şah Rıza Pehlevi, çeşitli milliyetlerden yiğit İran halkının kızları ve oğulları tarafından devrildi. Şah sonrası iktidarı kim ele geçirecek sorusunun havada uçtuğu o günlerde, daha iktidarını perçinlememiş olan İmam Humeyni, devrimci halk yığınlarının yarısından fazlasını oluşturan kadınlara karşı 7 Mart’ta bir hamle yapmak istemişti. Humeyni’ye göre yeni bir yasayla kadınlar, kara çarşafa bürünmeliydiler. Kadınların öfkesi adeta bir sel olmuş ve 8 Mart 1979’da Tahran sokaklarına boşalmıştı.(3)

Devrimci önderler Kak İsmail ve Selahaddin Şemsi Burhan’ın önderliğinde, Rojhelat’ta millî zulüme ve feodalizme karşı kurulan Ettihadiy-e Dehganene Sakkız’dan (Sakız Köylü Birliği) Peşmerge Zahmetkeşan-ı Kürdistan’a (Kürdistan Emekçilerinin Peşmerge Örgütü) kadar farklı mücadele örgütlerinin saflarında bir araya gelen devrimci köylüler, mollaların devraldığı Şah’ın ordusuna karşı Merivan’da, Bokan’da, Mehabad’da, Sanandaj’da, Karaftu’da kahramanca savaşımaya başlamıştı. Tabii ki kırsal alandaki çalışma ve silahlı örgütlenme sadece Kürdistan ile sınırlı değildi. Yarane Dehganene Fars (Fars Köylü Örgütü) ve Zahmetkeşan-ı Kuzistan

(Kuzistan Emekçileri) gibi örgütler de İran devrimcilerinin kırsal alandaki çabalarının ürünleriydi.(4)

İran'da devrim ve karşı devrim güçlerinin bu denli karşı karşıya geldiği, Siyasal İslamcı faşist Humeyni rejiminin ayakta durmak ve kendisini tahkim etmekle yok olmak arasında gidip geldiği o iç savaş günlerinde maalesef İranlı devrimciler ve komünistler aynı zamanda büyük hatalara da imza attılar.

Evet, Soğuk Savaş'ın tam ortasında ABD ve Batı beslemesi Şah Rıza ve ona sadık kalan bir avuç komprador devrilmmişti ama başta Pehlevi'yi terk eden komprador kapitalist ve bürokratlar ile Tahran Kapalı Çarşısı'nın tüccarları, büyük toprak ağaları ve ülkenin önde gelen dini otoriteleri çoktan tercihlerini Humeyni'den yana yapmışlardı. ABD ve Batılı emperyalistler, Humeyni'nin sözde sosyalist esasta emperyalist olan rakip sosyal emperyalist bloka kaymaması için havuç ve sopa politikasının bir karışımı çeşitli manevralara girmişlerdi. Bu manevralardan biri de 8 sene sürecek olan İran-Irak Savaşı'ydı. İranlı devrimciler tam bu ortamda ülke savunmasını esas aldılar, ulusal bayrağa sarıldılar ve Humeyni şahsında ittifak yapılacak "millî" bir burjuva (!) keşfettiler. Bu yanlış siyasetin bedeli çok ağır olacaktı. Faşist teokratik İslam Cumhuriyeti sadece milyonlarca insanın heder olmasını beraberinde getirmeyecek aynı zamanda başta Kürt ulusu olmak üzere irili ufaklı milliyetleri kılıçtan geçirecek, yüzbinlerce devrimci ve komünistin canını alacaktı.

Tüm bunlar olup biterken perde arkasında tabii ki ABD ile İran İslam Cumhuriyeti (İsrail de dâhil) "al takke ver külah" ilişkilerinden kaçınmayacaktı. Zira o dönemde Reagan yönetimi, İran'a yapılan gizli silah satışlarından elde ettiği geliri, Nikaragua'daki Sandinista hükûmetine karşı desteklediği Kontralara aktarmakta bir beis görmüyordu. 20 Ağustos 1985'ten 28 Ekim 1986'ya kadar olan dönemde, İsrail üzerinden de olmak üzere İran'a toplam 2,515 TOW sistemi ve 258 HAWK sistemi veya parçası teslim edilmişti.(5)

Bu çok somut "skandalın" ötesinde İran'ın molla rejimi altında da ürettiği petrol ve doğal gaz başta olmak üzere dünya kapitalist emperyalist üretim ilişkilerinden (ister Batılı isterse Avrasyalı gangsterler olsun) bağımsız hareket etmesi zaten düşünülemez. İran, toplam enerji üretiminde "406 milyon ton (tonluk petrol eşdeğeri) ile dünyada 9'uncu sırayı

almaktadır.”(6) Bu durum, Tahran’ı zengin değil bilakis dünya kapitalist emperyalist üretimine bağımlı kılmaktadır. O denli ki, İran Cumhurbaşkanı Pezeşkiyan’a göre “100 milyar dolar yabancı yatırıma ihtiyaç vardır.”(7) Özetin özeti tüm bu veriler, İran’ı tam 45 senedir yaşadığı bütün siyasi iktisadi krizlerle, ABD ve Batı’nın yaptırımlarıyla içeride yaşanan meşru ayaklanmalarla kırılğan bir hale sokmaktadır.

Tahran’daki teokratik faşist rejimin bu tehditlere karşı içeride alacağı yegâne “önlem” bir yandan muazzam bir baskı rejiminde ısrar ama aynı zamanda da Pezeşkiyan gibi “reformcular” aracılığıyla da öfke ve infiali bastırma umududur. Dışarıda ise İslam ideolojisiyle birlikte pişirilmiş “Üç bin yıllık Fars Devlet Aklı”na dayanarak oluşturulan “Direniş Ekseni”ni kendine kalkan etmek, büyük güçlerle pazarlık amaçlı kullanmak ama mümkünse de yayılmak için bir sıçrama tahtası olarak kullanmaktır. Orta Doğu uzmanı, gazeteci Fehim Taştekin’in şu tespiti son derece sarihtir:

“Direniş Ekseni, İsrail’e mutlak koruma sağlayan eksene karşı, İran’ın az maliyetlerle esnek ve yatay koalisyonlar kurmasına imkân veriyor. Bu strateji riskleri coğrafyalara yayarken olası çatışmanın ana karaya yansımalarını sınırlıyor. Ayrıca kendi ideolojik perspektifine göre müttefikler bulmasına ve düşmanlara karşı asimetrik yanıtlar vermesine yarıyor. İranlılar Direniş Ekseni’ne ‘vekil güç’ denilmesine karşı çıksalar da Tahran’ın stratejik satranç tahtasında her birinin bir yeri var. Hizbullah; İran’ın ABD, Fransa, Suudi Arabistan ve Suriye’nin de olduğu Lübnan denkleminde en önemli araçtı. Hamas ve İslami Cihad, İran’ın Filistin dosyasında olmasını sağladı. Yemen’de Husilerin gösterdiği direnç Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri’ne (BAE) İran’a düşmanlık etmenin maliyetine işaret etti. Bağdat’taki Şii aktörlerin tutumları da ABD’ye İran’la paslaşmadan Irak’ta tek başına denklem kuramayacağını öğretti. Tüm bunlar ABD, Çin ve Rusya dâhil bölgede siyasi, ekonomik ve stratejik nüfuz arayışındaki güçlerle müzakerelerde İran’ın elini güçlendiriyor.”(8)

Kötü ya da Daha Kötüsü Mü Yoksa Başka Bir Yolu Ortaya Koymak mı?

Başta İran'ın devrimci komünistleri olmak üzere dünya devrimcilerinin ve akli başında, vicdan sahibi hiçbir kimsenin arzusu, İran İslam Cumhuriyeti'nin ABD emperyalistleri ve siyonist devlet tarafından tabii ki yerle bir edilmesi olamaz. Faşist teokratik molla rejimi altında, en zor şartlar altında mücadele veren; idam sehvasının gölgesinde, evin zindanlarındaki tutsak yoldaşlarımızın sözleri bizlere ışık tutmaktadır. Uzun olması pahasına okuyalım:

Burada hapishanede, siyasi mahkûmlar arasında geçen yıl özgürlük ve ayrımcılığa son verilmesini talep etmek için hayatlarını tehlikeye atanlar var. Ancak şimdi, İsrail hükûmeti tarafından tamamen haksız bir savaşta Filistinlilerin soykırımı uğratılması karşısında (şöyle şeyler) söylüyorlar: “Keşke (İsrail) onlardan daha fazlasını öldürse” ve “Umarım (İsrail) atom bombasıyla işlerini bitirir de dünya rahat bir nefes alır.” Hatta bazıları şöyle diyor: “Umarım Tahran'daki yılanın başını da vururlar.” Kendi hapsedilmeleri için savaşanların sonunda kendi yok edilmeleri için savaşmaları ne kadar acınası.

Savaş gerici yöneticiler için bir nimettir. Tıpkı 1980'lerde sekiz yıl süren İran-İrak savaşının (İran) hükûmetinin istikrara kavuşmasına yardımcı olması ve binlerce siyasi mahkûmun idam edilmesinin önünü açması gibi. Önceki yıllarda ve geçen yıl (Kadın, Yaşam, Özgürlük hareketi sırasında) binlerce çocuk ve genci öldüren bu rejim (İran İslam Cumhuriyeti) şimdi Filistin halkının savunucusu gibi görünerek gerici doğasını gizlemeye çalışıyor.

Bu savaş genişlerse (rejime) protestocuları, siyasi tutukluları, işçi hareketlerini, kadınları, öğrencileri, Bahai toplumu gibi dinî azınlıkları bastırmak için daha fazla şiddet kullanma ve hatta “Kadın, Yaşam, Özgürlük” hareketine yönelik saldırılarını genişletme bahanesi verebilir.

İktidardaki rejimin yanı sıra, (İran'a) “demokrasi ihraç etmek” için askerî saldırıları ve bombardımanı kullanmak isteyen aşırı sağcı (faşist) hareketler her zaman var olmuştur. Bu insanlar esas olarak toplumun altyapısı Batı'nın askerî saldırısıyla yok edildikten sonra (ganimetten) pay almak istiyorlar, sanki son yirmi yılda Afganistan ve Irak'ta yaşananlardan hiçbir şey öğrenmemişler gibi. “Kadın, Yaşam, Özgürlük” hareketinin zirvesindeyken bu insanlar umutlarını İsrail ve Batı'dan destek almaya bağlamışlardı ve mevcut savaşta onları yatıştırmaya çalışıyorlar.

Ancak Filistin'deki savaşa ve soykırıma karşı kayıtsızlık -ve belki de İran'a askerî bir saldırı yapılmasını istemek- sadece bu aşırılık yanlısı güçler arasında değil, çok daha yaygındır.

Mesajımız şudur:

Filistin halkına karşı yürütülen bu karmaşık ve eşitsiz savaşı, (İran) hükümetine ve (bölgedeki) yıkıcı politikalarına ve savaşlarına duyduğumuz kızgınlığı gerekçe göstererek örtbas edemeyiz. Kelimenin tam anlamıyla soykırımın ne olduğuna (ulusal, etnik, ırksal ya da dini bir grubu sırf doğası gereği tamamen ya da kısmen yok etme niyeti) gözlerimizi kapatamayız. Medya tekelinin (propagandası) ile de geçiştirilemez.

Bize sunulan ikilem - Hamas ya da İsrail, askerî müdahale ya da devam eden mevcut durum- sadece kötü ile daha kötü arasında bir seçim sunuyor. Kendi yolumuzu yaratmak yerine sadece egemenlerin bize sunduğu seçeneklere baktığımız sürece, sonuç sadece kötü ya da daha kötü olabilir.

Gerçek şu ki biz (İran'da) savaş karşıtı protesto hareketleri konusunda zayıf bir geçmişe sahibiz. Eşitlikçi akımlar ve "Ekmek, İş, Özgürlük" gibi sloganları olan hareketler net savaş karşıtı pozisyonlar almış olsalar da baskı, sömürü ve ayrımcılığa karşı mücadele ile savaş ve savaş çığırtnaklığına karşı mücadele arasında bir bağ kuramadık.

Önceki yıllarda bazı güçlerden "Gazze yoksa Lübnan da yok" sloganı duyuluyordu. Bu insanlar kendi sefalet durumlarının hükûmetin bölgedeki müdahalelere [kaynak harcamasından] kaynaklandığı sonucuna varmışlardı ama aslında (rejim) bu müdahaleleri, müdahale ettiği ya da hükmettiği bu ülkelerdeki insanlara fayda sağlamak için değil, sadece kendi çıkarlarını korumak ve istikrarı sağlamak için bölgedeki bu gerici rejimleri desteklemek üzere finanse ediyordu. Sonuç olarak bu müdahaleler Filistin'deki halk kitlelerinin zengin sosyal ve siyasi mücadele tarihini Hamas'ın roket atışlarına indirgemiş ve diğer Filistinli ilerici halk güçlerinin oynadığı rol küçümsenmiş ya da silinmiştir.

Ancak bu gerici kabuk, sanki savaş çığırtnaklığı ve katliamlar yalnızca bombalar benim üzerime düştüğünde kötü oluyor, "Gazze'ye ne olacağı umurumda değil!" "Belucistan ve Kürdistan'a ne olduğu umurumda değil!" "Afganistan'dan gelen göçmenlere, kadınlara, işçilere ve yarı

işsizlere, gecekondulu mahallelerinde yaşayan insanlara ne olursa olsun!... Ben sadece kendim ve çevremdeki insanlar saldırıya uğradığında protesto ediyorum.” gibi (düşünerek) içinde bir canavarı, diğer insanların acılarına kayıtsızlık canavarını barındırıyor.

Bu canavar, devrimci hareketimizin Aşıl topuğu olacaktır. Çok sayıda dilin, dinin, her türlü fay hattının bulunduğu, baskıların birleştiği ve bölgedeki diğer emekçi ve ezilen halklarla yakın ilişki içinde olan bir toprakta başkalarının acılarına karşı kayıtsızlık, (gerici) egemen güçlerin hakimiyetini güçlendirecek ve (daha iyi bir dünya için) her türlü değişim olasılığının önünde bir engel haline gelecektir.

Şu anda bu canavarın en güçlü düşmanı, insan onurunu desteklemeyi ve her türlü ayrımcılık ve ırkçılıkla mücadeleyi kapsayacak şekilde yorumlanan “Kadın, Yaşam, Özgürlük” sloganında ifadesini bulan, Orta Doğu’daki halkın farkındalığı ve kararlılığıdır.

Bu slogana dayanarak ister Hamas ister İsrail olsun, her ne şekilde olursa olsun köktendincilikle mücadele edebiliriz. Sınır çizgilerini öyle tanımlayabiliriz ki, Hamas ve İsrail ile onları destekleyen emperyalist güçler bir tarafta; ilerici, sosyal, emek, kadın hareketleri ... ve özgürlük ve eşitlik mücadelesi diğer tarafta yer alsın.

Hükûmetler halkın çektiği acılara karşı kayıtsızdır ve savaşlar halk ve devrimci hareketlerin yönünü değiştirebilir ve onların önünde bir engel haline gelebilir. Bu nedenle bizim yaklaşımımız “Kadın, Yaşam, Özgürlük” devrimci hareketinin kalbinde savaş karşıtı bir kanadı aktif olarak öne çıkarmaktır. Aynı zamanda İsrail’in Filistin halkına yönelik soykırımını ve insanlıktan çıkarmasını kınamak, Hamas’ın gerici doğasını ve aynı insanlara (hedeflerine ulaşmak için araç olarak) nasıl davrandığını kınamak, (Hamas’ı) destekleyen bölgesel hükûmetleri kınamak ve bu acımasız savaştan yararlanan emperyalist sponsorları kınamak.

Tarihsel olarak, gerici savaşların “ekmek, barış, özgürlük” sloganı altında ezilen kitlelerin egemen sınıflara karşı mücadelesine dönüştürülmesi etkili olmuş ve olumlu sonuçlar vermiştir. Bu (mevcut) tarihsel an, “Kadın, Yaşam, Özgürlük” için ilerici hareketin ayrımcılık ve ötekileştirmeye karşı mücadeleyle aynı hizaya mı geleceğini yoksa tarihin bir dipnotu mu olacağını sinayacaktır.(9)

İran toplumunda ve muhaliflerin arasında “düşmanımın düşmanı dostumdur” rüzgarları eserken komşu coğrafyalarda (Türkiye’de ve Kürdistan’da) aynı nakaratı kendi özgülünde terennüm edenler de yok değildir. Buna göre kimi ABD emperyalizminin koruması altında Türk, Arap ve Fars şovenizmine karşı bir Kürdistan umut etmekte kimi ise “Direniş Ekseni”nin şahsında bir antiemperyalizm ve ilerencilik keşfetmekte.

Hizbullah’dan Antiemperyalist Çıkarmak

Tabii ki, “Direniş Ekseni”nin tüm unsurlarını tek tek ele almak bu yazının sınırlarını bir hayli zorlar ancak burada “Direniş Ekseni”nin “pivotu” olarak tanımlanan (Taştekin) Hizbullah’ı da sınıf ve dünya görüşü bağlamında kısaca ele alıp inceledikten sonra, geniş yığınların umut beslediği, antiemperyalizm ve ilerencilik atfettiği bu güçlerin savaş konsepti üzerinde durmakta da fayda var.

Kuruluşu 1984’e dayanan “Allah’ın Partisi” Hizbullah, dünyada devrim esas akımının geriye çekildiği, devrimci ve komünist fikirlerin değil, iki emperyalist blok (NATO ve Varşova) ve gerici güçlere (mesela bu bağlamda İran İslam Cumhuriyeti’ne) sırtını dayamanın geçerli akçe sayıldığı bir ortamın son derece tipik ve somut örneğidir.

Hizbullah, sol ve seküler Filistin hareketinin ağır yenilgiler alarak geri çekilmek zorunda kaldığı Lübnan’da İslam Cumhuriyeti kurmak üzere yola çıktı. Gündelik hayatın, kadın erkek ilişkilerinin dinî kurallara göre yeniden tasarlanması, Humeyni ikonlarının Beyrut semalarında yükselmesi “acaba yeni bir İran mı doğuyor” sorusunu beraberinde getiriyordu. Her ne kadar Lübnan Şiileri, Necef (Irak) havzasındaki Ayetullahlara tabi olsalar da Hizbullah, en geç 1994’ten itibaren Tahran’daki Ayetullah Hamaney’i yüksek merci olarak tanıdı. 1989’da Lübnan iç savaşının bitimi, bir sene evvel (1988) Humeyni’nin ölümü, Rafsancani ile artan pragmatizm, Taştekin’in deyimiyle: “Lübnan’da İran’ı farklı taraflarla diyaloga geçmeye, dengeli ilişkiler kurmaya iterken eskisi gibi destek göremeyen Hizbullah yavaş yavaş kendi yağıyla kavrulmayı öğrendi”.(10)

Taştekin, Hizbullah’ın temsil ettiği sınıflara ve sosyal tabanına dair de son derece net bir fotoğraf sunmaktadır: “Hizbullah İran’ın yardımları dışında Şii orta sınıfın bağışları, diasporadaki iş insanlarından gelen fonlar ve dinî merciinin temsilcisine ödenen vergiler sayesinde

hastaneler, okullar ve yardım kuruluşlarıyla sosyal tabanını güçlendirdi. Ayrıca İran'ın yardımıyla kendi silah üretim tesislerini kurdu.”(11)

Tabii ki Hizbullah'ın “kendi yağıyla kavrulması” dayandığı sınıflara ve dünya görüşüyle muazzam uyumlu bir pragmatizm içermekteydi. Zira Lübnan'da iktidar dini cemaatler arasında paylaşılmakta ve bunların elitleri ise on yıllardır iktidarı zapt edebilmektedir. Bu durumda Cumhurbaşkanı geleneksel olarak Maruni bir Hristiyan, hükûmet başkanı Sünni bir Müslüman ve meclis başkanı da pek tabii bir Şii'den oluşabilmektedir. Son altı senedir gittikçe artan bir şekilde ülke tarihinin en kötü mali ve ekonomik krizini yaşamaktadır. BM rakamlarına göre nüfusun dörtte üçü yoksulluk sınırının altında yaşarken Uluslararası Para Fonu'na göre gayrisafi yurt içi hasıla 2020'de bir önceki yıla göre yüzde 60 düşmüş durumdadır. Dünya Bankası'na göre enflasyon da 2019 ve 2021 yılları arasında yüzde 3'ten yüzde 150'nin üzerine çıkmış durumdadır. Kıtlik ekonomisine karşı ise zaman zaman şiddetli protestolar yaşanmaktadır.(12)

İşte bu siyasi tabloda 1992 seçimlerinden itibaren Hizbullah, diğer Şii ortağı Emel ile Lübnan siyasetinde “kilit konumda”. Taştekin'in deyiimiyle: “Hizbullah, ordu ve istihbarat dâhil Lübnan kurumlarıyla iletişimini artırırken Batı-Körfez destekli siyasal bloka karşı Hristiyan, Dürzi ve Sünni partilerden kendine ortaklar bulabiliyor. Mevcut siyasal tabloda 'Şii İkili'ye rağmen hükûmet kurulması ya da cumhurbaşkanı seçilmesi mümkün değil.”(13) Siyasetle cemaatin iç içe geçtiği, “Lübnan gerçekliğinde” Hristiyan, Dürzi, Sünni ve Şii çevreler kendilerini mensup oldukları din üzerinden tanımlamakta. Her birinin bir ya da birkaç paramiliter güce sahip olduğu ve bir “savaş ağalığı” tarafından sevk ve idare edildiği bu “siyasal sistemin”, Taştekin'in deyiimiyle, “bir parçası haline geldikten sonra Hizbullah, İran'ın öncelikleri ile Lübnan'ın ulusal çıkarları arasında bir cendereye girmekten kaçındığı izlenimini veriyor. Hizbullah, İran'da hâkim olan siyasi iklim, dini kurallar ve geleneklerle Lübnan toplumunda var olamayacağıının farkında. Askerî gücü Şii taraftarlarına dayansa da siyasi denklem içinde Hristiyan, Dürzi ve Sünni müttefikleriyle birlikte hareket etmek zorunda.”(14)

Burada bir kez daha Albert'in yukarıda gönderme yaptığım satırları akla gelmekte: “İslamcılık kendi mantığına sahip... din bir kez manevi değerlerin ve politik meşruluğun temel kaynağı haline getirildi mi o zaman İslamcılığın değişik varyasyonları arasındaki ayrım çizgileri de

silikleşmektedir.” Zira her ne kadar “Lübnan gerçekliği” gereği Hizbullah, parlamenter podyumda, pragmatizmi gereği daha “ılımlı” adımlar atsa da ideolojisindeki toksini, mesela kadın bahsinde saklayamamaktadır. Hizbullah yönetiminde yer alan tek kadın Dr. Rima Fakhri'nin bu bakımdan, 17 Ocak 2018'de Lübnan seçimlerine dair verdiği bir demeç son derece nettir: “Kadının siyasi hayata ve karar alma süreçlerine katılmasının bir görev olduğuna inanıyoruz ancak ailesinin zararına olacağı için parlamento seçimlerine katılmasını engelliyoruz.”(15) Aynı derecede bir başka netliği Hasan Nasrallah'ın ise 22 Temmuz 2023'te yaptığı konuşmada da görmek mümkündür. Nasrallah, eşcinsellere karşı şiddeti açıkça teşvik eden konuşmasında, onların öldürülmeleri çağrısında bulundu.(16)

Düşmanı Taklit, Poz Yapmak ve Hayal Kırıklıkları

Aslında tüm bu şaşkıncı olmayan detaylar, Batılı Emperyalistler ve soykırımcı siyonist İsrail'in iddia ettiği gibi, Hizbullah'ın (ve onun kendisine örnek aldığı İran İslam Cumhuriyeti'nin) “medeni”/“uygar” olmadığını değil, bilakis tıpkı emperyalistler ve soykırımcı Siyonist İsrail gibi, aslında insanlığı gerçek kurtuluşu götürecek bir programa ve dünya görüşüne sahip olmadığını teyit etmektedir. Zira Bob Avakian'ın da dediği gibi bir yandan, “bütün dinler kadın düşmanıdır” öte yandan tüm bu resmetmeye çalıştığımız çelişkiler keza Avakian'ın şu tespitini hatırlatmaktadır:

“Buradaki çekişmede bir yanda Cihad diğer yanda McDünya/McHaçlıSeferi'ni görürüz, bunlar insanlığın sömürgeleştirilen ve ezilen ve tarihsel olarak miadı dolmuş katmanlarına karşı, emperyalist sistemin tarihsel olarak miadı dolmuş egemen sınıfı şeklinde bulunurlar. Bu iki gerici kutup birbirlerine karşı olsalar da aslında birbirlerini güçlendirirler. Eğer bu “miadı dolmuşlardan” birinin yanında yer alırsanız, en sonunda ikisini de güçlendirirsiniz. **Her ne kadar bu çok önemli bir formülasyon olsa ve dünyanın şu evresinde süreçleri yöneten dinamikleri anlamak açısından kritik önemde olsa da aynı zamanda bu “tarihsel olarak miadı dolmuşlardan” hangisinin daha büyük zarar verdiği ve insanlığa karşı daha büyük tehdit oluşturduğu konusunda açık olmamız gerekiyor: Bu da tarihsel olarak miadı dolmuşlardan emperyalist sistemin egemen katmanıdır ve özellikle de ABD emperyalistleridir.”(17)**

O zaman bir daha geri dönüp, Clausewitz'in sözlerini hatırlayıp bir başka açıdan daha meseleyi ele almakta fayda var. Ne diyordu Clausewitz? "Savaş, siyasetin başka araçlarla devamıdır." Madem yukarıda hem soykırımcı siyonistleri ve onların efendisi ABD ve diğer Batılı emperyalistlerin hem de İran İslam Cumhuriyeti'nin ve onun Lübnan ayağı Hizbullah'ın dayandığı sınıfları, içinde yer aldıkları üretim ilişkilerini ve dünya görüşlerini irdelemeye çalıştık, o zaman gelin şimdi bir de bu güçlerin siyasetinin savaşa nasıl yansıdığını irdeleyelim. Bir başka ifadeyle insanlığın kurtuluşu için gerçek bir programa sahip olmayanların savaş siyasetinin özünde ve son tahlilde karşıtlarından neden farklı olamayacağına bakalım.

Burjuvazinin diktatörlüğünü hüküm sürdüğü ister "burjuva demokratik" bir ülkede kışlasından çıkmıyor olsun, isterse "otokratik" bir ülkede sokakta görünüyor olsun, ordunun başlıca görevi, burjuva diktatörlüğünü korumak ve kollamaktır. Diğer bir görevi ise temsil ettiği burjuva diktatörlüğünü çıkarları doğrultusunda yabancı toprakları savaş karşılığında ilhak veya işgal ederek yeniden tasarlamaktır. Ordu, verili bir toplumda çeşitli sınıfların (farklı milliyetlerden ezen ve ezilen sınıfların ve katmanların) zorla, cebirle bir arada tutulduğu yapılanmanın adıdır. Ordu, böylelikle verili toplumun tüm sosyal çelişkilerinin en yoğun biçimde yaşandığı ama aynı zamanda üzerinin cebirle ve resmî ideoloji ile örtüldüğü bir mekândır. Yöneten-yönetilen çelişkisi, hâkim sınıflara mensup olanlarla toplumun alt katmanlarından gelen sınıflara mensup sınıflar arasındaki çelişki, hâkim ulus-azınlık ulus çelişkisi bir burjuva ordusunun asla konuşmaktan sakındığı, aklına bile gelmesini istemediği dert yumağıdır. Onun içindir ki, burjuva orduları mümkün mertebe savaşın uzamasını istemez. Bir an evvel bitmesini ister. "Yıldırım savaşı" istemesinin nedeni esas ana nedeni budur. Zira bir savaş ne kadar uzarsa yukarıda, ordu içerisinde cebirle bir arada tutulmaya çalışılan ve üstü örtülmek istenen **çelişkiler adeta zambak gibi açmaya** başlar. Bu bir burjuva ordusunun kabusudur. Burjuva devletlerinin ve tabii ordularının ikinci derdi ise **kitle desteğidir**. Kitle desteği olmaksızın teknolojilerin işe yaramayacağını burjuva diktatörlükleri ve orduları gayet iyi bilirler. O nedenle kitleleri üst yapının bütün öğeleriyle (din, kültür, gelenek-görenek) mütemadiyen hizada tutmaya çalışırlar. Başka bir dünya (komünizmin) ve dünya görüşünü (komünist) temsil etme iddiasında olan devrimci ordular ise örgütlenmesinden yürüttüğü savaşın tarzına kadar her bir noktada, karşıtı olan burjuva diktatörlüğünden ve onun ordusundan farklı olmak zorundadır. Şayet gelecek,

bugünün içerisinde olacaksa devrimci orduların bugünden, attığı her adımda temsil ettiği dünya ile ahenk içerisinde olduğunu göstermesi ve ispatlaması gerekir. Aksi halde devrimci orduların düşmanlarından hiçbir farkı olmaz. Bunun için en tayin edici unsur, silahlara hangi dünya görüşünün kumanda edeceğidir. Bir başka ifadeyle devrimci orduya, komünist bir öncünün önderlik edip etmeyeceğidir. Hemen ardından ilave edilmesi gereken bir başka “olmazsa olmaz” ise kitlelerin bu savaşta aktif desteğini kazanmanın ehemmiyetidir. Düşmanın teknolojik üstünlüğüne karşı en önemli üstünlük, doğru siyaset ile kalpleri ve beyinleri kazanılmış kitlelerin desteğidir.(18)

Bugün silahlı ulusal hareketlerin sayıları 1960'lara kıyasla bir hayli azalmış durumda. Filistin, Kürdistan, Belucistan, Keşmir, Yeni Kaledonya gibi ulusal direniş hareketleri ilk akla gelenler. Silahlı sosyal hareketlerde bir hayli azalmış durumda ve burada da ilk akla gelenler Kolombiya, Meksika, Hindistan ve Filipinler'deki silahlı sosyal hareketler. İnsanlığın, yol gösterici sosyalist bir ülkeden mahrum olduğu koşullarda, söz konusu hareketlerin en büyük çıkması, sadece sosyalist ülkenin lojistik desteğini almak değil, bilakis bunun da ötesinde devrimci ya da devrimci milliyetçi bir pozisyondan dahi uzaklaşmış olmalarıdır. Kendilerini ister “devrimci” ister “komünist” isterse de siyasal İslamcı olarak tanımlayan tüm bu ulusal ve sosyal hareketler, bölgesel ve emperyalistler arası çelişkilerden “faydalanma” adına, ya gerici kutbun güçlendirilmesinin parçası olmakta ya da niyetlerden bağımsız olarak bu kutba doğru çekilmektedir. Pek tabii ki, sosyal kurtuluş hareketlerinden farklı olarak ulusal hareketler açısından bakıldığında, “ulusal sorun” burjuvazi için bir pazar sorunudur. Son tahlilde “pastadan pay almayı” o da hedefine koymaktadır ama buna rağmen şoven hâkim ulus milliyetçiliğinin şaha kalktığı koşullarda, üstyapının ezilen uluslar üzerindeki ağır etkilerine dair var olan bir isyan da görmezden gelinemez. Onun için burada komünistler açısından gri bir alan vardır.

Her hâlükârda sosyal ve ulusal kurtuluş hareketlerine geri dönecek olursak onlar açısından kitlelerin esas fonksiyonu savaşın aktif ögesi olmak değil, seyircisi ve/veya kurbanı-mağduru olmaktır. Hâl böyle olunca elde tutulan silahlı gücün fonksiyonu sadece ve sadece müzakere masasına oturma amaçlı şantaj unsuru olmaktır. Fehim Taştekin'in, Nasrallah'ın “başarıları” olarak sıraladığı özellikler tam da eleştirdiklerimizin bir nevi tersinden teyididir. “Silahlı bir örgütü füzelerle donatılmış bir orduya, toplumsal bir motora ve siyasal bir aktöre

dönüştür(mesi)..., İsrail caydırıcılığını inşa etmek için Demir Kubbe'ye yatırım yaparken Nasrallah('ın da) füze-roket-SİHA stokunu genişleterek kendi angajman kurallarını dayat(ması)...”(19)

“Sen Bildiğin Gibi Savaş, Ben Bildiğim Gibi”

Mao Zedong, sadece Halk Savaşı öğretisiyle Marksizm'e katkı yapmakla kalmamış bunun da ötesinde Marksist ustalar arasında en kapsamlı savaş teorisini komünist bilime kazandırmıştır. Kuomintang ve Japon işgalcilerine verilen savaştan çıkardığı tecrübeyle Mao her şeyden evvel düşmanın taklit edilmemesini salık veriyordu. “Savaşta ilke” diyordu Mao, “güçleri muhafaza, düşmanı imhadır.” Bu ilkenin tayin edici esas yönünün, “düşmanı imha” olduğu aşikârdır.(20) İktidarı zapt edip, üst yapıyı yıkıp üretim ilişkilerini ve toplumu dönüştürmekten çok, pastadan pay alma derdinde olan bir hareket için ise Mao'nun bu ilkesinin hiçbir hükmü yoktur. Zira “başlat, durdur; başlat yeniden durdur” ayarındaki bir “savaşın” yegâne **amacı** müzakere masasına oturmaktır. Bütün enerji bu doğrultuda harcandığı içindir ki, düşmanı taklit edercesine giyim kuşam tarzından, silahına ve psikolojik harp biçimine kadar bütün hamlelerin amacı poz yapmak üzerine bina edilmiştir. Bu durumda zaten kitleler “seyirci” ve tribün kalabalığı görevini ifa ederken savaşçılar ise edilgen ve pasif duruma düşmektedir. Kısa vadede savaşçılar ve bilinçsiz halk kitleleri nezdinde yüreklere su serpse de sonunda bu pozların boş çıkması, onarılması imkânsız, tarifi zor büyük hayal kırıklıklarını da beraberinde getirir.

Müzakere masasının istenilen sonucu vermediği yerde edilgen-pasif güçlerin muhafazası değil, imhası esas hale gelirken geniş kitleler nezdinde ise büyük bir hayal kırıklığı baş gösterir. Sonuçta geriye kalan hurda halindeki en gelişmiş teknolojik silahlar da trajedinin cabası olurlar. Onun içindir ki Mao Zedong, 1965'te Filistin Kurtuluş Örgütü'nden bir delegasyonu kabul ettiğinde bilhassa üstüne basa basa, “Sen bildiğin gibi savaş, ben bildiğim gibi” tecrübesine dikkat çekiyordu.(21)

Acı gerçek şudur ki; onca patetik ajitasyon, fantastik kurgu ve teknolojik silah gösterisi, Hizbullah'ın bir hafta içerisinde komuta kademesini kaybetmesini, dijital tuzakla 1500 savaşçısının yaralanmasının ve/veya ölmesinin ardından bir de 30 yıllık liderini kaybetmesine mâni olamamıştır. 27 Eylül'de soykırımcı İsrail, her zamanki küstahlığıyla Lübnan'ının da

egemenliğini hiçe sayarak Hizbullah'ın lideri Hasan Nasrallah'ı öldürmekle savaş suçu dosyasına bir yenisini daha eklemiş oldu. Evet "Nasrallah, Ortadoğu'da önemli bir politik ve askerî güç ve İran'ın ABD ve İsrail karşısında "direniş ekseninde" önemli bir müttefiki olan Hizbullah'ın lideriydi(22) ama Hizbullah ve onun lideri Hasan Nasrallah, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Numan Kurtulmuş'tan Doğu Perinçek'e, Kemal Okuyan'dan Nihat Genç'e, DEM Parti Eş Başkanları Tülay Hatimoğulları ve Tuncer Bakırhan'dan irili ufaklı sol gruplara kadar uzanan geniş bir yelpazede, üzerinde tuhaf birliktelik sağlanacak bir adres değildi.(23) Hele hele kendini "Maoist" diye tanımlayan kafadan çatlakların iddia ettiği ne bir Lenin'di ne de bir Mao!(24) Bilakis Hizbullah hareketi, lider ve kadroları, Orta Çağ'da yaşamış köle sahibi Muaviye'nin rakibi bir başka köle sahibi "Hüseyniye geleneğinden" gelmekte. Dolayısıyla hiçbir şüpheye mahal vermeksizin belirtilmelidir ki Hizbullah; ABD ve Batılı emperyalistlerin, soykırımcı İsrail'in iddia ettiği gibi "terörist" değil; gerici, İslami köktenci bir sosyal harekettir ve insanlığın kurtuluşunu temsil etmemektedir. Kapitalist emperyalizme ve siyonizme karşı durmak için İran ya da Hizbullah'ın temsil ettiği gericiliğin ve müttefik oldukları Rus (ve Çin) emperyalizminin yanında durulması gerekmiyor.(25)

Peki ya "Direniş Ekseni"nin bir diğer üyesi olan ve şu anda Gazze'de, İsrail soykırımına karşı savaşan Hamas? İran ve Hizbullah'ın gerici dünya görüşüne ilişkin saydığımız hususlar ne az ne fazla Hamas için de geçerlidir(26) fakat bu gerçek, özgür Filistin'den yana tavır takınmanın önünde engel değildir. Burada İbrahim Kaypakkaya'nın vaktiyle Kürt Millî meselesine dair bakış açısı, metot ve yaklaşımımızı belirleyen kutup yıldızı olmaya devam etmektedir. Hamas, FKÖ ve FKÖ bileşenleri gerici bir dünya görüşüne ve insanlığı kurtarıcı bir programa sahip olmasalar da Filistin halkının meşru olmayan soykırımcı Siyonist İsrail'e karşı mücadelesi meşrudur ve desteklenmelidir. Sosyalizmi hedefleyen özgür, seküler ve demokratik halk iktidarının tesis edileceği tek devletli çözümün adı Filistin'dir ve böyle bir Filistin'de bütün dinlere mensup herkesin (Yahudiler de dâhil) eşit yurttaşlar olarak yaşama hakkı bakidir. Bunun dışında sınıf bilinçli proletarya, Filistin burjuvazisinin ister Siyasal İslam isterse de kendi üstünlükleri ve imtiyazları için yürüttükleri mücadelede tamamen tarafsız kalacaktır. Filistin Millî Hareketi içerisindeki Siyasal İslam'ı güçlendirmeye yönelik eğilime asla destek olmayacaktır. Burjuva milliyetçiliğine asla yardım etmeyecektir. Filistin Millî Hareketi içerisindeki genel demokratik

muhtevayı desteklemekle yetinecek, onun ötesine geçmeyecektir.

Bitirirken bir kez daha belirtmekte fayda var. Bu yazının amacı, insanlığın ve gezegenin gerçek çıkarlarını temsil eden devrimci komünistlerin, kapitalist emperyalizm ve onun soykırımcı karakolu siyonist devlet ile teokratik faşist İran İslam Cumhuriyeti ve onun siyasal İslamcı, köktenci müttefikleri “Direniş Ekseni” üyeleri arasında, insanlığı felakete sürükleyecek bir boğazlaşmada her iki cephenin de yanında olmadıklarını, bilakis üçüncü bir cepheyi temsil ettiklerini göstermektir. Burada bir kez daha belirtmek gerekir ki, tarihsel olarak miadı dolmuşlardan, hangisinin insanlığa ve gezegene büyük zararlar verdiği ve daha büyük tehditler oluşturduğu hususunda, çık olmamız gerekiyor: Bu da, tarihsel olarak miadı dolmuşlardan emperyalist sistemin egemen katmanıdır, ve özellikle de ABD emperyalistleridir.

“Genel ilke olarak ve özellikle bu emperyalist ülkede yaşarken ABD emperyalizmine –‘kendi’ egemen sınıfımıza ve onun dünyada yaptıklarına- karşı çıkmak konusunda özel bir sorumluluğumuz vardır fakat bununla birlikte, bu durum İslami köktendinci güçleri tarihsel olarak miadı dolmamış ve gerici olmayan bir şey de yapmaz. Emperyalizme muhalefetlerinin karakterini, bunun neye yol açtığını ve neyin parçası olduklarının dinamiğini değiştirmez. Bu iki ‘tarihsel olarak miadı dolmuşların’ her ne kadar birbirlerine karşı olsalar da aslında birbirlerini güçlendirmeleri dinamiğini değiştirmez ve eğer bu ‘tarihsel olarak miadı dolmuşlardan’ birini desteklerseniz, her ikisini de güçlendirmeye katkıda bulunacağınızı anlamak, bunu başkalarının da anlaması için mücadele etmek çok önemlidir. Bu dinamiğin dışına çıkmak ve başka bir yol öne sürmek çok önemlidir.”(27).

Dipnotlar:

1. Carl von Clausewitz, *Vom Kriege*, Suhrkamp-Insel Verlag Frankfurt am Main und Leipzig, 2005
2. Samuel Albert, “Mısır, Tunus ve Arap Ayaklanmaları: Nasıl Açmazla Düştüler Ve Bu Açmazdan Nasıl Çıkabilirler”,

13. <https://www.gazeteduvar.com.tr/tum-celiskileriyle-direnis-ekseni-1-golge-savaslarindan-cephelesmeye-makale-1712149>
14. <https://www.gazeteduvar.com.tr/tum-celiskileriyle-direnis-ekseni-2-alanlarin-birligi-sonuc-getirecek-mi-makale-1712220>
15. https://x.com/UN_Lebanon/status/953585940877971457
16. <https://x.com/Akhbaralsaha/status/1683470061720281089>
17. Bob Avakian, *Aklı Özgürleştirmek ve Dünyayı Kökten Değiştirmek İçin Tüm Tanrılardan Kurtulun*, El Yayınları, İstanbul, 2014. (abç)
18. Olur olmaz her fırsatta laf atılan Stalin bahsinde; 1941-1945 arası, dört seneye yakın Nazi ordusunun üstün teknolojisine ve 26 milyon Sovyet vatandaşının kaybına rağmen ağır işgal şartlarında Josef Stalin'in önderliğindeki SSCB'nin neden yıkılmadığını ama buna mukabil 20 Mart 2003'de başlayıp 1 Mayıs 2003'de biten "Irak Savaşı"nda ise tankına, topuna, füzesine rağmen Irak'taki halk kitlelerinin neden Saddam Hüseyin'in liderliğindeki rejimin arkasında durmadıklarını, sanırım düşünmekte fayda var.
19. <https://www.gazeteduvar.com.tr/nasrallahtan-sonra-makale-1724030>
20. Mao Çe Tung, *Askeri Yazılar*, Sol Yayınları, Ankara, 1976.
21. https://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-9/mswv9_40.htm
22. <http://localhost/yenikomunizm/israilin-lubnandaki-abd-destekli-kana-susamis-katliami-suikastler-kitle-cinayetleri-ve-daha-genis-capli-bir-savas-tehlikesi/>
23. "Nasrallah taziyeleri" için bkz.

Numan Kurtulmuş: <https://x.com/NumanKurtulmus/status/1840036954248822821>

Doğu Perinçek: https://x.com/Dogu_Perincek/status/1840002504823648423

Kemal Okuyan: <https://x.com/tkpninsesi/status/1840755856100429832>

Nihat Genç: <https://x.com/nihadagenc/status/1840292448230084751>

Tülay Hatimoğulları ve Tuncer Bakırhan:

<https://x.com/DEMGeneMerkezi/status/1840057472909775176> Ezienlerin Sosyalist Partisi:

<https://x.com/ezilenler/status/1840018099543638170>

Sosyalist Meclisler Federasyonu: <https://x.com/SMFmerkez1/status/1840715410074718521>

24. <https://x.com/BlackRedGuard1/status/1840066993304510942>

25. Nasrallah'ın Suriye bahsinde Rusya ile sağlanan ortaklığa dair açıklaması için bkz.

[https://x.com/Mehmetali Onel/status/1841750686041624962](https://x.com/Mehmetali_Onel/status/1841750686041624962)

26. <http://localhost/yenikomunizm/hamas-nedir/>

27. <http://localhost/yenikomunizm/bob-avakianin-baska-bir-yolu-one-surmek-eserinden-alintilar/>

<http://localhost/yenikomunizm/bob-avakianin-baska-bir-yolu-one-surmek-eserinden-alintilar/>